

Nabia Abbot, *The Rise of the North Arabic Script and its Kuranic Development with a full Description of the Kuran Manuscripts in the Oriental Institute*, The University of Chicago Press, 1939.

Adından da anlaşılacağı gibi bu eser İslâm'da önemli bir konuya hasredilmiştir. Kısaca "Kuzey Arap Yazısının Doğuşu ve Onun Kuranla İlgili Gelişmesi" adını taşıyan bu eserin yapımı şöyledir:

- I- Neşreden müessese ve idarecileri
- III- Kitabın tam adı
- V- Neşreden müessese, kitabın ve müellifin adları ile basan matbaa
- VII- Başkası tarafından kısa bir sunuş
- IX- Müellifin kendi kısa önsözü
- XI- İçindekiler
- XIII- Levha ve haritalar listesi
- XV-XXII- Kısaltmalar ve bibliyografya

I

Kuzey Arap Yazısının Doğuşu ve Gelişmesi 1-16

Yazar, Arap yarım adasının kuzeyinde kurulan Nabatî devletinin kullanmış olduğu ve kendi adını taşıyan alfabesinin iki devreden geçtiğini anlatır. Bu arada tarihi olayları birbirine bağlamayı ihmal etmez. 250, 328, 512. 568 miladî tarihlerini taşıyan yazma ve yazıların bulunduğunu anlatıyor. Bunların dillerinin Yunanca - Süryanca - Arapça ve karışık olduğunu ilâve ediyor. İslamdan az önce Arabistanda yetişen şairlerin yazıyı kullandıklarını ve artık yazıp okumanın, bilhassa Hirede Yüksek tabaka arasında, Arapça - Farsça mütercimler tarafından bilindiğini misalleriyle anlatmakta ve bunların tarihi olaylarla olan bağlılığına temas etmektedir. Bu arada ilk İslâm paralarının bize kadar gelmiş olanlarına da örnekler vermektedir. Hicri yirmiden kalma, üzerlerine "Lailahe İllah" veya "Bismillah" yazılı paraların en orijinalinin (Hz) Ali zamanında (H. 40) kalanı olduğunu söyler.

II

Özel Yazıların Tekâmülü Ve İlk Kuran Yazıları: 17 - 44

Araplar arasında kullanılan yazı çeşitlerinin, özellikle İslâmiyetten sonra Mekke, Medine, Küfe ve Basra olmak üzere dört tip olduğunu, fakat çoğunun

aralarındaki ayrıntılarının başkalarına benzetilerek çıkarıldığını, onlardan kalma örnek bulunmadığını, Mekke tipinin Küfeye tesir ettiğini ve Küfe yazısının Kuran yazısı olarak ün saldıığını, (Hz.) Osmanın yazdığı Kuranın yazı tipinin bilinmediğini, Küfenin de çeşitlerine temas ederek anlatmaktadır. Başlangıçta Süryan tipinin tesirini ve sonradan Süryanların da Arapların tesirinde kaldığını söyler. Küfe yazısı yanlış olarak ilk Kuran yazmalarına denmiştir. Oysa en eski Kuran nüshaları içinde Mekke tipi yazıda bir çok nüshalar olduğunu ve bunların en güzel örneklerinden birinin Hartford Theological Seminary kütüphanesinde bulunan Kuran yazmasıdır, der. Çabuk ve harfleri uzatarak yazılan ilk yazı tiplerinden olan meşk'ten de bahsetmekte ve kaidelelerini örnekleriyle açıklamaktadır. Kitabın sonundaki altıncı levha ile de ikinci hicri asırdan kalma meşk ile yazılmış bir Kuran parçası vermektedir. Muhakkak denilen yazı tipinin de önemli ve özel bir tip olduğunu ve Irakta geliştiğini, Irakta gelişen ve kâğıt üzerine yazıldığı için Varrakî adını alan yazının malzemesini satana verrak (kâğıtçı) dendiğini ve kâğıdın Semerkanttan getirildiğini, buna mukabil Mısırın papirüs kullandığını anlatır. Sonra, Celil, Tumar el-Kebir, Nısf el Sekil, Sülüs el-Kebir, Tevki, Rika', Nesh, Mudevver, Mustakım gibi yazı çeşitlerini açıklar ve İbn Mukle'nin (272-328), ki Muktedir, Kahir ve Radı'nın veziri idi, mudevver yazının mucidi olduğunu zikreder. İlk devirlerde harfleri birbirinden ayırt etmek için kullanılan işaretlere temas ederek bugünkü hareke ve noktalardan pek farklı olduğunu gösterir. Hareke ve diğer işaretlerin kimler tarafından konulduğunu zikretmekte ve Mağrib yazısına da yer vermektedir.

III

Yazılı Bir Belge Olarak Kuran-ı Kerim

Bu konuda önce kaynakların tesbitini yapar ve onları sınıflara ayırır. Müslüman kaynakları üç, ve İslâmi olmayan kaynakları iki kategoride göz önünde bulundurur. (Hz) Peygamberin okuyup yazmayı bilip bilmediğini tartışan İslâmi olan ve olmayan kaynaklara göre ele alır. Kuran'ı Kerimin yazılmasına dair olan çeşitli görüşleri karşılaştırdıktan sonra (Hz) Osmanın Kuranı tekrar istinsah etmesinden önce yazma Kuran bulunduğuna, bazı surelerin başlarında bulunan harflerin muhafaza edilmesini delil göstermektedir. Bu harfler hakkında müslüman olan ve olmayanlar arasında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu harflere dair görüşler ne olursa olsun, onların Kurandan olduğu kabul edilmiş olur ki, bu da müslümanların onları peygamberden

almış oldukları gibi muhafza etmiş olduklarını gösterir. Bu ise, sonradan her kesin kendi keyfine göre Kurana istediğini ekleyip istediğini çıkardığını red eder., der. İslâmiyetin doğuşunda kullanılan yazı malzemelerine değinmekte ve bunların bir kısmının Kuranda zikredildiğini, meselâ Kuranda geçen kıstas'n papirüs, rakk'ın parşömen olduğunu söylemektedir. Kuranın büyük harflerle yazılmasına, güzel cilt yapılmasına ve camilere vakf olarak verilmesine de değinir.

IV

Chicago Üniversitesi Oriental Enstitüsündeki Kuran Yazmaları: 59-91

Burada on beş parşömen folyo (bir defa bükülen geniş tabaka kâğıt) ve iki parça halinde (fragment) bulunup, hicri birinci asrın ikinci yarısından dördüncü asra kadar değıştiğı, parşömenlerin harab bir durumda olduğu, çok defa sayfanın hacmi ve satır sayısı bilinemeyecek şekilde bulunduğunu kaydeder. Uyguladığı metod kısaca şöyledir: a) Önce parşömenin hacmini ve umumi durumunu inceliyor. b) Metinde zor okunan kelimeleri muhteva bakımından ele alıyor. c) Yazı çeşidini inceliyor ve harflerin yazılışını kontrol ediyor. d) Süs, ve metin taksimini inceliyor. Oriental Enstitüde ayrıca onbeş kâğıt Kuran yazması bulunduğunu, birinin kuzey Afrikadan , ikisinin İrandan ve geri kalanların da Mısırdaki Kölemenler devrinden kalma olduğunu (784 - 923) zikreder. Kölemenleri Kuran yazma ve vakfetme yönünden övgüsünü görünce, artık anadoludaki Türklerin (Selçuk ve Osmanlılar) yaptıklarının da bu gibi eserlerle ilmi olarak ortaya konma zamanının geldiğine kanii oldum. Yukarıda zikredilen dört bentlik metodun yanında tarihini inceleme, semboller ve işaretleri okuma, son ilaveler, ciltleme ve vakf gibi konular da incelenmiş, fakat, bunlar hepsine tatbik edilmemiştir. Afrika nüshalarının en eskileri 5 - 6 cı asra aittir. 95 - 103 sayfaları indekstir. Bundan sonra levhalara geçmektedir. Özellikle beşinci levha bugünkü Arap harflerinin on iki yazı değışiminden nasıl meydana geldiğini gösteriyor. Kitabın sonunda 33 sayfalık levhalar vardır ki, kitabın içinde geçen yazmanların fotokopileridir. Eser gerçekten iyi işlenmiş, eski yazmaları neşretme veya inceleme hususunda örnek alınacak yönleri ve yöntemleri vardır.